

סקר בחברות הציבוריות

72% מהחברות לא מביאות עסקות מהותיות לבדיקת מבקר הפנים

45 דקות - זה הזמן שמקדיש מבקר פנים לכל מיליון שקל הכנסות בחברות שאותן הוא בודק - כך עולה ממחקר חדש • לשם השוואה, בחברות הביטוח היחס הוא חמש עד שבע שעות לכל מיליון שקל הכנסות • גידול של 34% בהיקף תקציבי הביקורת בחברות הציבוריות

מאת שלי אפלברג

ב-72% מבין החברות הציבוריות בעלות מחזור של 100 מיליון שקל במהלך השנה לבורסה על עסקות מהותיות - מבקר הפנים של החברה לא בדיק את העסקות. היקף העבודה הממוצע של מבקר הפנים בחברות אלה, שמחזורן את רוב החברות הנסחרות בבורסה בתל אביב, הוא ברבע משרה בלבד. בנוגע לזמן המושקע בבדיקת פנים נמצא כי אין הבדל של ממש בין חברה גדולה לחברה קטנה - בשלושת רבעי שעת ביקורת לכל מיליון שקל הכנסות.

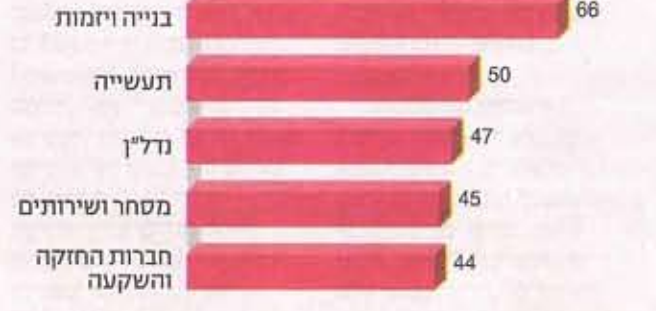

יוסי גינוסר: "שעות הביקורת שנמצאו אינן מספיקות לבצע בקרה איכותית, במיוחד אם משווים את הזמן לחברות בחו"ל או בישראל בתחום הגמל והפנסיה"

מי מחווה על נתקרי הפנים 17% מהממונים בחברות שנבדקו אינם אמורים לעשות זאת

בנוסף הבנייה משקיעים יותר בביקורת מספר דקות ביקורת פנימית ביחס להכנסות של 100 מיליון שקל

בימים אלה שוקלת רשות החברות הממשלתיות לקבוע תקציבי ביקורת מינימליים לחברות שבפיקוחה. מהשוואת היקף שעות הביקורת בשנים 2006-2010 נמצא גידול של 34% בהיקף של תקציבי הביקורת בחברות ציבוריות גדולות. שיעור הגידול בהיקף כזה, מציין ר"ח יוסי גינוסר, מנכ"ל גראנט טורנטון פאהן קנה ניהול בקרה, הוא מובהק ומשמעותי. בבדיקת תקציב הביקורת לפי המגזרים שבהם מתמקדות החברות הציבוריות, כמו בנייה ויזמות, מסחר ושירותים, גדל, תעשייה וחברות אחזקה, עולה כי השוני בין המגזרים קטן, והמפתח של שלוש רבעי שעת ביקורת לכל מיליון שקל מכירות נשמר גם בהשוואה מגזרית. גינוסר סבור כי "שעות

הקודמת. אף שהרשות לניירות ערך דורשת מחברות כאלה להציג את הסיבות להקטנת התקציב, רק 14% מתוכן עשו זאת. מדובר בגידול במספר החברות שהקטינו תקציבים וקישון בשיעור החברות שדיווחו מדוע עשו כן. גינוסר מציין כי "חברות שמקטינות את תקציבי ביקורת הפנים אינן גאות בכך, ולכן גם אינן נוטות לדווח מה הסיבה לצמצום, אף שהחוק דורש זאת".

גם חברות גדולות לא עושות סקר סיכונים

התקנים המקצועיים של מבקרי פנים דורשים ביצוע סקר סיכונים כדי לקבוע תוכנית עבודה רב שנתית מושכלת לביקורת פנים. כ-77% מהחברות שנבדקו בסקר דיווחו כי ערכו "סקר סיכונים" כדי לקבוע את תוכנית הביקורת הרב-שנתית. עם זאת, חלק מהחברות שלא ערכו סקר סיכונים הן חברות גדולות מאוד. השם של חברות אלה אינו מוזכר מאחר שמדיניות עורכי הסקר היא להימנע מלנקוב בשמותיהן. נמצא כי רק ל-47% מהחברות שערכו סקר סיכונים קיימת תוכנית עבודה רב שנתית. גינוסר מביע פליאה על הממצא, בשל חשיבותו של סקר הסיכונים לחברות. הוא מסביר את הממצא בכך "שייתכן כי הדבר נובע מהוסר רצונו של החברות להתחייב לתוכנית ארוכת טווח, כשהשינויים בחברה ובסביבת פעילותה מרובים".

"תקרי הפנים אינו צריך להיות נפוץ לחו"ל"

על פי החוק, הממונה על מבקר הפנים בנוף ציבורי יהיה יושב ראש הדירקטוריון, וישב ראש של גוף המלא תפקיד מקביל לשל דירקטוריון או המנהל הכללי, הכלל כפי שיקבע הדירקטוריון. בקרב כ-17% מהחברות הממונה על מבקר הפנים בחברה הוא יו"ר ועדת ביקורת או סמנכ"ל הכספים -

בחברות הבנות, שחלקן פועלות בחו"ל. במקרים שבהם המבקר מתרכז בבדיקת חברת האחזקות ומתעלם מתברות הבנות בחו"ל, הוא מחטיא את מטרת הביקורת. חשיבות הביקורת על חברות הבנות בנפרד מחברת האחזקות נובעת מהשוני הקיים לעתים בין החברות ומתבטא בגורמים שונים, בהם תרבות ארגונית שונה, מערכות מחשב שאינן מקושרות וסביבה עסקית שאינה תומכת באתיקה ארגונית ראויה. מהסקר עולה כי 51% מהחברות לא ציינו אם תוכנית הביקורת מתייחסת לחברות מחזקות בחו"ל ו-11% מהחברות ציינו כי תוכנית הביקורת אינה מתייחסת לפעילות החברות בחו"ל - אך מבדיקה שביצע עורכי הסקר עולה כי קיימים חברות בנות שמוחזקות בחו"ל. בין החברות שלא ציינו אם תוכנית הביקורת מתייחסת לחברות מחזקות בחו"ל, נמצא כי ליותר ממחציתן אכן קיימת פעילות בחו"ל. גינוסר מציין כי הממצאים מלמדים שדווקא בחברות הבנות שבהן מתרחשת פעילות

לא בודקים עסקות מהותיות

רשות ניירות ערך דורשת בתקנותיה כי חברות דיווחו אם מבקר הפנים בדיק עסקות מהותיות. מטרת דרישה זו היא לוודא שהמבקר התרכז בעיקר ולא בשולי. הסקר חושף כי רק 16% מהחברות דיווחו על כך שהמבקר בדיק עסקות מהותיות. אף שמדובר בשיעור נמוך יחסית הוא מהווה שיפור לעומת הסקר אשתקד, שבו רק 11% מהחברות דיווחו על כך. עורכי הסקר ביקשו לברוק אם לא התקיימו עסקות מהותיות בחברות שדיווחו כי המבקר לא בדיק עסקות כאלה. לצורך כך הם דגמו את הדיווחים של החברות הללו לבורסה. נמצא כי 87% מהחברות האלה דיווחו במהלך השנה לבורסה על עסקות מהותיות - משמע שמבקר הפנים של 72% מכלל החברות שדיווחו לבורסה על עסקות מהותיות לא בדיק אותן. גינוסר מעריך כי בחלק מהחברות עדיין לא הופנמה הנתיית הרשות לדווח על בדיקת מבקר הפנים בעניין עסקות מהותיות. לדבריו, "ייתכן שבחלק אחר החברה מעדיפה שהמבקר לא יברוק את העסקות הללו, שרבות מהן הן עסקות עם בעל עניין".

חוסכים עלויות על ביקורת בחו"ל

פעמים רבות החברה הציבורית היא חברת אחזקות, שאין בה פעילות של ממש, והפעילות המסחרית מתבצעת

מיליון שקל ב-45 דקות טווח מחזור המכירות לעומת שעות הביקורת של החברה

Table with 2 columns: מכירות (Sales) and שעות ביקורת לשנה (Hours of audit per year). Rows include: 1-0.1 million sheqels (510 hours), 1-4 million sheqels (2,059 hours), 4-10 million sheqels (6,274 hours), 10 million sheqels (27,725 hours).

ב-32% מהחברות דו"חות הביקורת הועברו רק לחלק מנושאי המשרה. דו"ח שאינו מועבר לוועדת הביקורת אינו מאפשר לדירקטורים לתמש את האחריות המוטלת עליהם בחוק.

בשפה ובחוקים המקומיים. ומי נחשף לממצאי הביקורת של מבקר הפנים? מתברר שעל פי רוב גם בתוך החברה לא חרבה גורמים. אף לא כאלה שהחוק מחייב להגיש לעיונם את הממצאים.

עסקות, חוקיות לתמיכת ביקורת הפנים, לא מתקיימת ביקורת. הסיבה, לדעתו, נעוצה בניסיון לחסוך בעלויות טיפה לחו"ל של המבקר או אי יכולתו של המבקר לבצע ביקורת בארצות שבהן הוא אינו שולט